

Lausunto

10.01.2025

Asia: VN/34275/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta oikeusavun palkkioperusteista annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Juristiliitto – Juristförbundet (rek. Suomen Lakimiesliitto – Finlands Juristförbund ry) kiittää oikeusministeriötä mahdollisuudesta lausua luonnoksesta oikeusavun palkkioperusteista annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n muuttamisesta ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Juristiliitto on jo pitkään vaatinut määrältään vanhentuneiden oikeusapupalkkioiden korottamista. Oikeusturvan varmistaminen, kansalaisten perusoikeuksien turvaaminen ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeiden toteutuminen edellyttävät, että oikeusapua on saatavilla koulutettujen, kokeneiden ja nimenomaisesti oikeudenkäynteihin perehtyneiden juristien toimesta. Oikeusavulla tehtävien toimeksiantojen tulee olla houkuttelevia ja niihin pitää saada houkuteltua juristeja laajasti. Nykyisellä korvaustasolla ei tähän päästä.

Juristiliitto toteaa, että nyt ehdotetulla muutoksella ei kuitenkaan ratkaista ongelmaa, vaan mahdollisesti pahennetaan sitä. Palkkion korottaminen 120 euroon vastoin korkeimman oikeuden ratkaisua KKO 2024:71 saattaa todellisuudessa johtaa tilanteeseen, jossa edelleen sovelletaan korkeimman oikeuden oikeusohjetta asetuksen sijaan. Tällöin avustajat tulevat jatkossakin vaatimaan tällä ratkaisulla asetuksessa säädettyä korkeampia palkkioita. Tämä johtaa täysin kestävämmään tilanteeseen, jossa tuomioistuimissa käytetään merkittävästi aikaa ja resursseja oikeusavun palkkioita koskeviin ratkaisuihin, muiden asioiden käsittelyaikojen kärsiessä tästä entisestään. Tällaisessa tilanteessa tuomioistuimet myös edelleen jatkavat keskenään ristiriitaisten ratkaisujen antamista oikeustilan ollessa epäselvä.

Juristiliitto pitää ehdottoman tärkeänä, että ongelma aidosti ratkaistaan ja palkkio nostetaan vähintään 130 euroon. Ainoastaan näin voidaan korjata korkeimpien oikeuksien toisistaan poikkeavista ratkaisusta seurannut oikeustilan epäselvyys sekä saattaa palkkio riittävälle tasolle.

Lisäksi Juristiliitto toteaa, että palkkiotason kohtuullisuutta suhteessa yleiseen ansiotulo- ja kustannuskehitykseen tulee arvioida jatkossa useammin kuin 10 vuoden välein.

Edellä todetun lisäksi Juristiliitto toteaa, että asetukseen on lisättävä siirtymäsäännös, jotta eri ajankohtien laskutuksiin suhtaudutaan valtakunnassa yhdenmukaisesti. Juristiliitto huomauttaa näiltä osin, että palkkio tulisi korottaa myös takautuvasti niin, että muutoksen voimaantullessa kaikista toimenpiteistä maksetaan samaan perusteen mukaisesti. Tuomioistuinten työtä ei tule jo nyt kuormittuneessa tilanteessa pahentaa sillä, että laskujen toimenpiteiden päivämääriä täytyy jokaisessa yksittäisessä tapauksessa arvioida erikseen. Käytössä olevat järjestelmät eivät myöskään tunnista muutoksia automaattisesti.

Juristiliitto kiinnittää huomiota siihen, että korotuksen vaikutukset kohdistuvat arviomääräiselle valtion talousarvion momentille. Arvion mahdollisen ylittymisen ei tule johtaa missään tilanteessa siihen, että se aiheuttaa lisäpaineita oikeushallinnon jo nyt puutteellisiin resursseihin tai kuormittuneeseen työtilanteeseen. Rahoitus onkin katettava muuten kuin oikeuslaitoksen resursseihin kohdistuvilla säästötoimilla. Tuomioistuinlaitos, ja näin myös kansalaisten oikeusturvan varmistaminen, ei kestä nykyistä yhtään enempää resurssipainetta.

Samassa yhteydessä Juristiliitto toteaa, että oikeushallinnon työntekijöiden palkat ovat jääneet olennaisesti jälkeen yleisestä palkkakehityksestä ja tämä uhkaa oikeusvaltion rakenteita. Tuomioistuimissa ratkaistaan kansalaisten oikeusturvaan ja perusoikeuksiin liittyviä merkityksellisiä asioita, minkä vuoksi tuomioistuinsektorin palvelukseen tulee saada hakeutumaan osaavia ja kokeneita juristeja. Nykyisellä palkkarakenteella ei voida olettaa pätevimpien juristien hakeutuvan enää töihin tuomioistuinsektorille.

Tuomainen Jenni
Juristiliitto - Juristförbundet (rek. Suomen Lakimiesliitto - Finlands
Juristförbund ry)